

Гавва С.К, Ляшук А.С., здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського рівня),
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Грекова Л.Ю., завідувач навчально-наукової криміналістичної лабораторії

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У ТРАНСПОРТНІЙ СФЕРІ

У суспільстві постійно виникає необхідність розв'язувати конфлікти між людьми, розкривати правопорушення. В первісному суспільстві ці завдання вирішував голова общини, фараон, цар. У подальшому для вчинення правосуддя правителі почали залучати для дослідження обставин правопорушень, встановлення істини і покарання винних спеціальних посадових осіб – суддів, що дало поштовх для створення правоохоронної системи в державі, яка сьогодні стикається з багатьма сферами життєдіяльності суспільства, адже правопорушення виникають у всіх її напрямках, у тому числі й у транспортній сфері.

Транспорт – це не тільки галузь економіки, яка є засобом мобільного пересування людей і вантажів, а й джерело підвищеної небезпеки, об'єкт злочинного посягання. Тому до числа пріоритетних проблем, що вирішуються державою, належить забезпечення безпеки транспорту і транспортної інфраструктури. Транспорту на планеті скоро стане навіть більше, ніж людей. У зв'язку з цим зростає кількість злочинів прямо або опосередковано пов'язаних із використанням, викраденням, псуванням транспортного засобу.

У різні часи окремі положення розслідування правопорушень закріплювалися у нормативних документах. Регламентувалася як форма провадження, так і їх змістовне наповнення. Водночас злочинність швидко розвивалася, збільшувалися її масштаби, а прийняття законів, указів, нормативних актів, інструкцій були тривалим і не «встигало» за вимогами часу. Для прикладу, попереднє кримінальне законодавство, зокрема ст. 215 КК УРСР 1960 р. не містило поняття транспортного засобу, а лише називало його види через таке формулювання: «порушення працівником автотранспорту і міського електротранспорту правил безпеки руху й експлуатації транспорту». Надалі, враховуючи потреби практики, законодавець розширив перелік видів транспортних засобів у диспозиції ст. 215 КК УРСР, додавши терміни «трактор чи

інша самохідна машина», проте й вони залишились досить загальними. Лише після 10 років накопичення судової практики Верховний суд СРСР роз'яснив судам союзних республік що потрібно розуміти під іншою самохідною машиною (дорожні, будівельні, сільськогосподарські та ін.), що не припинило потреби подальшого пошуку поняття «транспортного засобу» та його критеріїв [1, с. 189]. У 2001 році чинний КК України у ст. 286 «Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами» визначив транспортний засіб, зазначений у статтях 286 – 290 як всі види автомобілів, трактори та інші самохідні машини, трамваї і тролейбуси, а також мотоцикли та інші механічні транспортні засоби [2] (що приводяться в рух за допомогою двигуна з робочим об'ємом 50 см³ і більше або електродвигуна потужністю понад 3 кВт).

Такий тривалий процес зміни законодавства сьогодні є неприйнятним, адже розвиток інтернет технологій вимагає швидких рішень. Приміром, на сучасному етапі розвитку суспільства є нагальна потреба швидкого створення системи правового регулювання щодо використання, зокрема і в транспортній сфері, інтернет технологій, яка має назву «інтернет речей» (Internet of Things, IoT). Хоча перехід до інтернету речей відбувся ще 2008-2009 роках, коли кількість гаджетів в мережі стало більше, ніж населення Землі [3, с. 31], до теперішнього часу правові питання, пов'язані з їх використанням остаточно не вирішені, що пов'язано не тільки зі складними технічними аспектами, але й різноманіттям функцій щодо їх застосування. Варто відмітити, що дані технології дозволяють не лише допомогти розкрити злочин, а й можуть виконувати превентивну функцію щодо транспортних правопорушень, наприклад, дорожньо-транспортних пригод. Крім того, застосування Інтернету речей у транспортній сфері обіцяє зробити транспортні засоби більш розумними та успішними. Інтернет речей лежить в основі процесів, що змінюють транспорт, щоб забезпечити більшу безпеку, ефективні подорожі, якісне обслуговування транспортних засобів і організацію управління рухом, що можна прослідкувати на прикладах автомобілів, літаків, в яких застосовуються такі функції, що робить їх набагато безпечнішими для користування.

Спираючись на динаміку бурхливого росту цієї галузі, найбільш затребуваними розробками Інтернет речей на транспорті на сьогодні та в найближчі 2-5 років, на наш погляд, може стати зазначене науковцями використання мережі датчиків, цифрових

камер і систем зв'язку для збільшення пропускної здатності системи та підвищення безпеки і комфорту пасажирів (при одночасному зниженні витрат і ризиків у громадському транспорті). Автономні транспортні засоби здатні визначати навколишнє середовище, прогнозувати поведінку, спілкуватися з іншими транспортними засобами та їх оточенням і миттєво реагувати на реальні сценарії руху на шосе, а програмне забезпечення дозволяє проводити інтелектуальний аналіз відео задля автоматизації виявлення підозрілої поведінки і кинутого багажу тощо [4, с. 18].

Таким чином, постійно зростаюча кількість транспортних засобів, збільшення інтенсивності їх руху дійсно вимагає швидкого впровадження досягнень сучасних технологій, вирішення правових питань, пов'язаних із їх використанням задля успішного розслідування злочинів у транспортній сфері та профілактики їх вчинення. Впровадження та використання технологій IoT на транспорті робить нагально актуальними правові дослідження в напрямку встановлення меж та змісту юридичної відповідальності для водія, операторів телекомунікацій, виробників обладнання та розробників програмного забезпечення, правового регулювання збору інформації, дистанційного доступу та інших аспектів.

Література

1. Мисливий В.А. Транспортний засіб як предмет злочинів проти безпеки дорожнього руху й експлуатації транспорту. *Право і суспільство*. 2018. № 5. С. 188-194.
2. Кримінальний кодекс України / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
3. Бородин В.А. Интернет вещей – следующий этап цифровой эволюции. *Образовательные ресурсы и технологии*. 2017. № 8. С. 33-39.
4. Абызова Е.В., Чуприкова З.В., Алексеенко М.Я. Интернет вещей и будущее транспорта. *Вестник Академии знаний*. 2021. № 4 (45). С. 17-20.

Галатенко К.В., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Сисоєва В.П., к.ю.н.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ В ПОВІТРЯНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ

Прямуючи до майбутнього членства в Європейському Союзі та інтеграції в євроатлантичний безпековий простір, Україна зіткнулася зі збройною агресією злочинних угруповань, із терористичною діяльністю гібридного характеру, що в свою чергу привело великих втрат серед цивільного населення. Відтоді тероризм в усіх його формах і проявах став однією із основних загроз національній безпеці України. Терористична діяльність в Україні має свої особливості. З одного боку, вона містить ознаки міжнародного тероризму, що загрожує європейській та глобальній безпеці, а з другого – є одним із засобів ведення гібридної війни на території нашої країни. Наразі Україна входить до когорти держав із високою ймовірністю вчинення терористичних злочинів, особливо в повітряному просторі [1, с. 279].

Проблеми тероризму на території України досліджували такі науковці, як Лихова С.Я, Біленчук П.Д. Ці наукові роботи дають змогу переконатися в тому, що єдиного наукового підходу до розуміння цього феномена не існує. Саме тому, тероризм являє собою не лише реалії сучасного життя людини, а й численні жертви та зруйнування інфраструктури цілих великих регіонів країни [2, с. 89].

Важливо розуміти, що боротьба з повітряним тероризмом має починатися, коли повітряне судно ще знаходиться на землі. Одним із головних підходів до вирішення проблеми протидії тероризму є розширення відповідної технічної бази для посилення антитерористичного режиму, що дасть змогу уникнути втрат з боку мирного населення [3, с. 19]. Варто додати, що однією із основних латентних причин тероризму являється корупція, яка має як локальне розповсюдження, так і вихід на міжнародний рівень. Цей чинник повною мірою підриває стабільність, викликаючи певні занепокоєння як в середині держави так і на міжнародній арені.

Окрім цього, будь-яка терористична діяльність передбачає так чи інакше певні зв'язки у органах влади та управління. Таким чином і забезпечується певний корупційний елемент у злочинній